

Het Zwin

PHILIPPE MARBAIX

Het natuurreservaat het Zwin strekt zich uit over een kustlengte van ongeveer 2,3 km in het Nederlands-Belgisch grensgebied. Het reservaat heeft een oppervlakte van 158 ha, waarvan 125 ha op het Belgisch en 33 ha op het Nederlands grondgebied liggen. Het bestaat uit een duinenrij met daarachter zilte slikken en schorren. Vóór de duinenrij strekt zich een droogstrand uit; bij zware storm komt het water tot tegen de duinvoet. Ter hoogte van de Belgisch-Nederlandse grens is er een bres in de duinenrij waardoor zeewater bij vloed het natuurreservaat kan binnendringen.

Het reservaat is een overblijfsel van de zee-inham die vroeger Damme verbond met de zee. Door verzanding en inpoldering bleef in de 2de helft van de 19de eeuw niet veel meer over van deze zee-inham dan enkele dichtslibbende resten. Het Zwin wordt nu begrensd van het binnenland door de Internationale Dijk, gebouwd in 1872. Deze dijk vormt de zeewering in deze kustzone. De duinen hebben dus geen zeewerende functie.

Het Zwin is een getijdegebied dat bij normaal getij slechts gedeeltelijk onder water loopt. Grote delen van de schorren komen enkel onder water bij springtij of stormvloed. In het gebied zijn er ook tijdelijke plassen en permanente vijvers die veel zeevissen bevatten. Er is een grote variatie aan plantengroei met vooral zoutminnende planten en een grote rijkdom aan biotopen voor vele soorten vogels. Het natuurreservaat het Zwin heeft daardoor een hoge landschappelijke en ecologische waarde. Het natuurgebied is uniek in België en is ook internationaal heel belangrijk. In dit deel van Europa is het eiland Texel in Nederland de enige andere plek met een zout milieu zonder aanvoer van zoet water.

● *De verzanding van het Zwin*

Een slufte wordt gekarakteriseerd door zijn vergankelijkheid. Zonder menselijk ingrijpen zal het Zwin op langere termijn volledig afgesnoerd worden en uiteindelijk evolueren naar een systeem van zoetwatermoerassen. Een van de problemen van het Zwin is de verzanding. Die is de voorbije decennia nog versneld, vooral door de aanvoer van zand op de stranden van Knokke-Heist en Cadzand om de erosie tegen te gaan³⁹. Om deze verzanding te bestrijden werd in 1990 beslist stroomopwaarts van de monding voorbij de duinenrij een zandvang te graven. Maar de noodzaak om de zandvang leeg te halen, brengt een regelmatige verstoring van het reservaat met zich mee. Andere oplossingen worden momenteel bestudeerd.

● *De klimaatverandering*

In de nabije toekomst vormt de verzanding dus waarschijnlijk de belangrijkste bedreiging voor het Zwin en niet de stijging van het zeewater (behalve wanneer dit zou leiden tot het aanvoeren van zand op de stranden om hun erosie tegen te gaan, wat op zijn beurt de verzanding zou kunnen stimuleren). We kunnen dus hopen dat de geleidelijke stijging van het zeepeil zal toelaten de genomen maatregelen aan te passen. Het lijkt moeilijker om de rol te bepalen van de klimaatveranderingen op een tijdschaal van een eeuw: welke invloed zal bijvoorbeeld de toename van het aantal of de kracht van stormen hebben op de verzanding? En wat zou de invloed zijn van de gestegen zomertemperaturen op de bodemvochtigheid? Op langere termijn moeten we rekening houden met een stijging van de zeespiegel die zal worden uitgedrukt in meters (potentieel 8 m voor het jaar 3000). In sommige delen van de wereld mogen gebieden als het Zwin zich naar het binnenland terugtrekken, maar voor het Zwin is dit niet mogelijk: het is een klein natuurgebied, dat gevangen zit tussen de zee en de dijk die het binnenland moet beschermen.